

LISTOPAD v zahradě

Všechny rostliny na zahradě se během listopadu začínají připravovat na přicházející zimní období. Listnaté dřeviny intenzivně zbarvují listy a mnohé druhy již mají listy opadané. U jehličin dochází ke změně barevnosti. Letničky a podzemní cibuloviny již většinou zničily první přzemní mrazíky. Listopad je obecně měsícem úklidu na zahradě a přípravy půdy na zimu.

NETRADIČNÍ OVOCNÉ DRUHY

Při zakládání ovocné zahrady nebo při výsadbě nových stromků do již stávající ovocné zahrady každého napadne vysadit si klasické dřeviny (jabloně, hrušně ...), ale málokomu přijdou na mysl ovocné stromy a keře, které takto běžné již nejsou. Jedná se buď o rostliny nově vyšlechtěné (Aprimira), nebo jsou to dřeviny, které pěstovaly minulé generace a v současné době se pomalu do sortimentu vrací.

Actinidia arguta – KIWI

Rod Actinidia zahrnuje na 40 druhů, které se vyskytují v mnoha klimatických oblastech. Je možné se s nimi setkat jak na chladné Sibiři, tak i v tropických oblastech jižní Asie.

Jedná se o mohutné pravotočivé liány, které v přirozeném prostředí rostou v polostinných místech a šplhají se do korun stromů. Z hlediska pěstebních nároků je třeba k těmto faktům přihlížet. Nejvhodnějším místem pro zasazení rostliny je stinné místo, ze kterého se rostlina ovíví za sluncem po konstrukci. Substrát vyžaduje živný a lehký, pH pohybující se v rozmezí 5-6, tj. s příměsí rašeliny. Vlhkost půdy má být vyšší, proto je vhodné jedince namulčovat kůrou. Starší rostliny snesou v zimním období teplotu až -15°C, ale mladí jedinci jsou choulolistivější. Hnojení vyžaduje spíše střídmejší, protože při přehnojení může dojít ke slabšímu kvetení. Rezání a tvarování rostlin je vhodné provádět koncem zimy, když už nehrozí silné mrazy.

Většina starších pěstovaných odrůd kiwi jsou odrůdy cizosprašné. To znamená, že pro tvorbu plodů jsou vždy třeba dva jedinci – samec a samice. V současné době je možné již zakoupit odrůdy samosprašné, u kterých stačí mít na zahradě jednoho jedince.

Plody kiwi dozrávají přibližně v říjnu. Velikost plodů je o trochu větší, než jsou plody angreštu. Chuť je ovšem typická pro kiwi, jak je známe z pultů obchodů. Plody jsou 4 až 5 cm dlouhé, mají zelenou a hladkou slupku. Dužnina je sladce navinulá. Většinou nedozrávají najednou, ale postupně. Nutná je tedy postupná sklizeň. Sklízet plody je možné jednak měkké, pro přímou konzumaci, nebo je sklízet ještě tvrdé, nezralé a nechat dozrát při pokojové teplotě.

Asijská hrušně

Asijskou hrušni jsou nazývány odrůdy hrušni (Pyrus pyrifolia – hrušně hruškolistá), které mají původ v Japonsku a v Číně. U nás prodávané a pěstované odrůdy pocházejí většinou z Japonska.

Z hlediska habitu rostliny se jedná o typickou hrušni. Tvar koruny je válcovitý, užší a do budoucna vyšší. Výhony se větví nepravidelně a méně, takže při velké násadě plodů dochází k jejich ohýbání. Proto je vhodné při velké násadě plodů větve vyvázat nebo podkládat. Touto operací zabráníme vytlakování a praskání větví. Na rozdíl od hrušni ovšem některé odrůdy netrpí rzi hrušňovou. Na substrát není asijská hrušně náročná, závlivku vyžaduje při velké násadě plodů a hnojení stačí základní každé jaro. Řez provádíme jako u klasických hrušní koncem zimního období a snažíme se respektovat přirozený habitus rostliny.

Plody jsou velmi pevné, žluté a tvarem se podobají našim jablkům. Tvar je ploše kulovitý, mírně zploštělý a mají nezvykle dlouhou stopku. Velikost je střední až větší. V extrémních případech se mohou u určitých odrůd vyskytnout plody o váze až 1000g. Slupka má zlatavou barvu, je pevná a suchá. Dužnina má světlou barvu, je křupavá, silně šťavnatá a velmi sladká.

Plody dozrávají v polovině října, ale výjimkou není sklizeň plodů i v listopadu když už mají stromy opadané listy. Plody jsou vhodné hlavně pro přímou konzumaci. Je možné je využít pro zpracování v kuchyni a dokonce i pro vypálení domácí pálenky.

CASTANEA SATIVA – Kaštanovník jedlý

Kaštanovník je středně velký opadavý strom, který pochází z Kavkazu, jižní Evropy a Malé Asie. V Čechách je pěstovaný od 16. století.

Dorůstá do výšky až 20 m, je dlouhověký a vcelku nenáročný. Listy má jednoduché, velké a po okraji pilovité. Květy jsou jednodomé a jednopohlavné. Samčí ve vzprámených, dlouhých, úzkých, světlých jehnědách, samičí ve svazečcích. Plodem jsou nažky, většinou po třech v ostnitěm obalu. Jsou cizosprašné a to je právě trochu problém. Pro pravidelnou úrodu je vždy třeba vysadit více jedinců pohromadě.

Z hlediska nároků na pěstební prostředí kaštanovníku vyhovují hluboké výživné půdy s malým obsahem vápníku. Poloha je vhodná nejlépe slunná až polostinná.

Plody kaštanovníku obsahují velké množství sacharidů a vitamínu C. Nejběžnějším způsobem zpracování a konzumace je jejich pražení. Po usušení je lze rozemlít na mouku a využít pro jiné potravinářské účely.

Strom kaštanovníku je velmi zajímavý i po estetické stránce. Jen při výsadbě je nutné počítat s větší velikostí jedinců a s nutností vysadit více sazenic.

ADVENTNÍ VĚNEC

Věneček odpradávná symbolizuje vítězství a královskou důstojnost. Adventním věncem vzdáváme hold přicházejícímu – Ježíši Kristu. V symbolice adventního věnce se snoubí křesťanská a židovská tradice. Židé již 4000 let čekají na příchod Mesiáše – každá svíčka na adventním věnci tak představuje 1000 let čekání. O adventních nedělích se postupně zapalují jednotlivé svíčky – s přibývajícím světlem se přibližuje příchod Ježíše Krista, jež rozptýluje temnotu a strach.

Zvyk vytvářet adventní věnce a zapalovat na nich každou adventní neděli jednu svíčku pochází až z poloviny 19. stol. První klasický adventní věneček se objevil poprvé v roce 1839 v Hamburku. Byl to nápad duchovního a pedagoga Heinricha Wicherna, který zavázal tento věneček ke stropu sirotčince, v němž pracoval.

Adventní věneček je nejvýznamnějším symbolem adventního období. Tradiční věneček je tvořen kruhem z chvojí, který může být vyroben celou řadou floristických technik. Na adventní věneček se umísťují tradičně čtyři svíčky, vždy jedna na každou čtvrtinu věnce. Přirovnáme-li věneček k ciferníku hodin, svíčky jsou umístěny na číslech 3, 6, 9 a 12. V současnosti, při moderním způsobu aranžování, závisí umístění svíček pouze na uměleckém záměru floristy. I jejich počet nemusí být striktně dodržován, ale z hlediska symboliky by měl být násobkem výchozího počtu čtyř svíček.

Věneček symbolizuje advent jako dobu půstu, kajicnosti a očekávání, proto má mít prostý vzhled. Tradiční barva adventního věnce je červená nebo fialová, růžová a zelená.

Existuje několik typů adventních věnců. Nejvíce se využívají věnce k zavěšení do prostoru, k položení na stůl a v dnešní době jsou stále oblíbenější adventní partery. Pokud se chcete s adventními věnci blíže seznámit a pokochat se jejich nádherou, navštivte prodejní vánoční výstavu v zahradnictví Hraňo v Žehušicích, která probíhá od 19. listopadu 2011.

PERSPEKTIVNÍ DRUHY A ODRŮDY V SORTIMENTU OVOCNÝCH DŘEVIN

Každoročně jsou do nabídky prodejců ovocných rostlin zařazovány nově vyšlechtěné odrůdy, které přináší nově a zajímavě vlastnosti. Z hlediska chuťových vlastností již není mnoho prostoru pro inovace, ale z hlediska odolnosti vůči chorobám a škůdcům je stále co zlepšovat.

Tyto vlastnosti jsou velmi žádané, protože když doma pěstujeme ovocné dřeviny, většinou chceme eliminovat používání chemických prostředků. Zdařilým příkladem je vyšlechtění angreštů odolných americkému padlí. Klasické angrešty se dnes již téměř nepěstují a jsou nahrazeny výše zmíněnými odolnými odrůdami.

Jabloň SIRIUS®

Kříženec odrůd Golden Delicious a Topas byl vyšlechtěn ve šlechtitelském ústavu ve Strážovcích. Jedná se o triploidní odrůdu. Díky této vlastnosti není tato odrůda vhodná jako opylovač. Habitus koruny je spíše rozložitý a hustý. Plodného obrostu vytváří Sirius dostatek. Plody jsou spíše větší, kulovité se slupkou hladkou, zelenožlutou a v okolí stopky mírně rezavou. Dužnina je pevná, křehká a velmi šťavnatá. Chuť je navinule sladká a výrazně aromatická. Plodnost je středně raná, středně vysoká a pravidelná. Zralost nastává začátkem října, konzumní zralost nastává od listopadu do dubna. Odrůda je rezistentní vůči strupovitosti a málo náchylná k padlí.

Jabloň ADMIRÁL®

Česká odrůda z ústavu experimentální botaniky AV ČR ve Strážovcích je kříženec odrůd Mira a Bohemia.

Z hlediska růstu se jedná o odrůdu, s velmi bujným růstem, proto je vhodné ji štěpovat na slabě rostoucí pod-

nože. Kvete středně pozdně. Plody jsou středně velké až velké, ploše kulovité s hladkou slupkou v barvě temně červené. Dužnina je pevná, velmi křehká, silně šťavnatá, plně a harmonické chuti. Plodnost je střední a pravidelná. Zraje v první polovině října, skladovatelnost ve sklepě je až do konce května. Odrůda je rezistentní vůči strupovitosti a dostatečně odolná vůči padlí. Díky bujnému růstu a odolnosti je vhodná pro ekologické pěstování.

Jabloň ORION®

Zimní velkoplodá odrůda výborné chuti byla vyšlechtěna ve Strážovcích křížením odrůd Golden Delicious a Otava. Růst je silný až velmi silný. Po nástupu do plodnosti se růst zpomalí. Tvar koruny je pyramidální s hustým obrostem. Jelikož se jedná o triploidní odrůdu, není vhodná jako opylovač. Vhodné podnože jsou pouze slabě rostoucí. Plody jsou velké, široce kulovité, zelenožluté barvy. Někdy se na plodech může objevit načervenalé líčko. Slupka je suchá, dužnina pevná, jemná a velmi šťavnatá. Plodnost je středně vysoká a pravidelná. Zraje v první polovině října, konzumní zralost nastává zhruba za měsíc a vydrží do března. Orion je rezistentní vůči strupovitosti a padlím netrpí.

Jabloň GALA SCHNITZER® SCHNIGA

Velmi zajímavá pupenová mutace odrůdy Gala, která má intenzivní červené zbarvení na většině plodu. Vyšlechtěna byla v Itálii. Strom má vzrůst silnější, vytváří dostatek plodného obrostu a korunu, která je méně náročná na řez. Z hlediska podnoží je vhodné upřednostnit slabě vzrůstné. Plody jsou středně velké, většina povrchu má jasně červenou barvu. Slupka je středně silná, hladká a lesklá. Dužnina je středně pevná, šťavnatá, sladká a silně aromatická. Chuť je výborná a celkovou kvalitou se odrůda řadí mezi špičkové světové odrůdy. Plodnost je velmi raná a pravidelná. Zraje koncem září, konzumní zralost nastává v listopadu a plody vydrží až do konce března. Nevýhodou odrůdy je slabá odolnost proti strupovitosti. Padlím trpí minimálně.

OPRAVDU JEŠTĚ NENÍ POZDĚ NA VÝSADBU OKRASNÝCH A OVOCNÝCH ROSTLIN

Při podzimním prodeji dřevin se většina zahradníků čím dál častěji setkává s dotazem zákazníků, zda není už pozdě na výsadbu rostlin. Pozdě opravdu není, alespoň pro většinu prodáváného sortimentu. Existují samozřejmě druhy rostlin, které je vhodné vysazovat až v jarním termínu, o nich by vás měl zahradník informovat.

V dobách zhruba před dvaceti lety byla situace v zahradnictvích naprosto opačná oproti té současné. Výrazně nadpoloviční množství rostlin se prodalo během podzimní sezóny. Jarní prodejní období bylo spíše doplňkové. V současné době je to přesně naopak. A není to z důvodu změny nároků rostlin, ale z hlediska vůle kupujících. Už se jim nechce vysazovat rostliny v podzimním syčravém počasí, ale raději pracují na zahradách na jaře, kdy se počasí zlepšuje a je stálější. Bohužel pro rostliny to už tolik neplatí.

Pro většinu rostlin je vhodnějším obdobím pro výsadbu podzim. Pokud je totiž vysadíme na podzim, mají ještě čas na to, aby si zvykly na nové prostředí a trochu i zako-

řenily. Po této aklimatizaci následuje období vegetačního klidu. Ihned na jaře, když začnou teploty pozvolna stoupat, rostliny mohou začít kořenit a k tomu využívají zimní půdní vláhu. Díky této aklimatizaci a zakořenění jsou lépe připraveny na následující letní teploty, sucha atd.

Pokud ovšem rostliny vysadíme v jarním období, s výsadbou musíme počkat, až půda trochu vyschne. Tím ztratíme část zimní vláhy. Rostliny vysazené v tomto období mají horší podmínky na přecházení letního počasí, a proto vyžadují důslednější a pravidelnější péči. Samozřejmě není nutné všechny rostliny vysazovat na podzim, ale je třeba si uvědomit, že s příchodem prvních mrazů není nutné přestat vysazovat rostliny. Rostliny je možné vysazovat do té doby, dokud je možné fyzicky vykopat díry a rostliny vysadit. Mnoho zákazníků má také představu, že zahradnictví na zimní období uklízí rostliny někam na chráněné místo. Realita je ovšem taková, že se uklízí pouze rostliny, které špatně přezimují v kontejnerech, ale většina rostlin zůstává na prodejních plochách po celé zimní období.

**Ing. Martin Hraňo, DiS. ,
Ing. Gabriela Rychnovská,
Odborné služby zahradnické,
Žehušice, tel /fax: 327 399 161,
www.hrano.cz**